

ŞİDDETE KARŞI TOPLUMSAL UZLAŞI / Zoom oturumu notları / Dr. Ahmet SALTİK

1. Türkiye'de Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve bağlı Daire Başkanlıkları ŞİDDET konusunda ne gibi çalışmalar yapıyor? Görevlerini tam yerine getiriyorlar mı?

1. Basamakta ve 2., 3. Basamakta şiddeti yönetmek için ne gibi girişimleri oldu?
2. ŞİDDET'in bilimsel tanımı
3. Şiddet'in sınıflandırılması
4. Şiddet küresel bir sorun mudur, niçin?
5. Şiddeti yönetmek ve en aza indirmek için ne gibi önlemler alınmalı?

***

1. Türkiye'de Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve bağlı Daire Başkanlıklarının Şiddet Konusundaki Çalışmaları

Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, özellikle "Aile ve Toplum Hizmetleri Daire Başkanlığı" ve diğer ilgili birimleriyle, şiddeti önlemek ve yönetmek için çeşitli programlar yürütmektedir. Bu çalışmalar şu başlıklar altında toplanabilir:

- **Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)**: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile eşgüdümlü çalışan merkezlerdir. Şiddet mağdurlarına psiko-sosyal destek, hukuksal rehberlik ve güvenlik önlemleri sağlanır.
- **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele**: Sağlık Bakanlığı, ulusal eylem planlarına katkıda bulunarak farkındalık kampanyaları, eğitimler ve kadın sağlığı merkezleri üzerinden destek sunar.
- **Beyaz Kod Uygulaması**: Sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti önlemek ve müdahale etmek amacıyla yürürlüğe konmuş bir sistemdir. Sağlık hizmeti sunumunda şiddete uğrayan çalışan, bu kodla destek isteyebilir.
- **Eğitim ve Farkındalık Programları**: Sağlık personelinin şiddet olaylarını tanınması ve mağdurlara doğru müdahalede bulunması için **hizmet içi eğitimler** düzenlenmektedir.
- **1. Basamak Hizmetleri**: Aile sağlığı merkezlerinde kadın ve çocuk şiddet mağdurlarını belirlemek için özel programlar uygulanır. Özellikle risk altındaki kişilerin izlemi yapılır.
- **2. ve 3. Basamak Sağlık Hizmetleri**: Acil servislerde, şiddet mağdurlarına yönelik özel odalar ve protokoller geliştirilmiştir. Adli tıp muayene hizmetleri ile mağdurların hukuksal süreçlere yönlendirilmesi sağlanır.

Görevlerini Tam Yerine Getiriyorlar mı?

Görevlerini yerine getirme konusunda Türkiye'de önemli adımlar atılmış olsa da kimi eksiklikler vardır :

- **Fiziksel ve insan kaynağı eksiklikleri**: Özellikle 1. Basamakta şiddetle savaşımla mücadele için yeterli sayıda uzman bulunmaması bir engeldir.
- **Farkındalık eksikliği**: Toplumda ve kimi sağlık çalışanları arasında şiddeti tanıma ve doğru müdahale etme konularında farkındalık hâlâ düşük düzeyde.

- **Eşgüdüm sorunları:** Bakanlık birimleri, adli yerler ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin işbirliği zaman zaman aksayabilmektedir.

2. Şiddetin Bilimsel Tanımı

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından şöyle tanımlanır:

- “**Kendine, bir başkasına, bir gruba veya topluluğa karşı fiziksel güç ya da zor kullanımı tehdidi ya da eylemler, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişimsel bozukluk veya yoksunluğa yol açma olasılığı taşıyan davranış biçimidir.**”

Bu tanım, şiddeti yalnızca fiziksel (*bedensel*) zarar ile sınırlamayıp, psikolojik ve toplumsal (*sosyal*) etkileri de kapsamaktadır.

3. Şiddetin Sınıflandırılması

Şiddet, farklı boyutlarda ele alınabilir. En yaygın sınıflandırmalar şunlardır:

1. Uygulayıcıya Göre:

- **Kendine Yönelik Şiddet:** Özerkiyim (*İntihar*) girişimleri veya kendine zarar verme davranışları.
- **Kişiler Arası Şiddet:**
  - Aile içi (*partner şiddeti, çocuk istismarı vb.*)
  - Toplumsal (*tanıdık veya yabancılar arası*).
- **Toplu (Kolektif) Şiddet:** Savaş, terörizm ve organize suçlar.

2. Etkisine Göre:

- **Fiziksel (*Bedensel*) Şiddet:** Yaralama, dayak gibi fiziksel zarar verici eylemler.
- **Psikolojik Şiddet:** Tehdit, aşağılama, korkutma gibi zihinsel ve duygusal zararlar.
- **Cinsel Şiddet:** Cinsel istismar, tecavüz.
- **Ekonomik Şiddet:** *Maddi kaynaklara erişimi kısıtlama, yoksullaştırma*

3. Yer ve Bağlama Göre:

- **Aile içi Şiddet:** Ev içinde gerçekleşir.
- **Toplumsal Şiddet:** Sokak, işyerleri gibi toplumsal alanlarda oluşur.
- **Kurumsal Şiddet:** Hastane, okul gibi resmi kurumlarda kötü işlem ve davranışlar.

4. Şiddet Küresel Bir Sorun mudur?

Evet, şiddet küresel bir sorundur. Nedenleri şunlardır:

- **Yaygınlık:** DSÖ'ye göre dünya genelinde kadınların %35'i yaşamları boyunca fiziksel veya cinsel şiddete sunuk (*maruz*) kalmaktadır.
- **Çok Boyutlu Etkiler:** Şiddet salt bireyi değil, aileyi, toplulukları ve sağlık sistemlerini etkiler.

- **Eşitsizliklerin Artışı:** Yoksulluk, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve silahlı çatışmalar gibi sorunlar şiddetin temel nedenlerindedir.
- **Küresel Ekonomiye Etkisi:** Şiddet, sağlık giderlerini artırırken, üretkenliği azaltarak ekonomik yük oluşturur.

5. Şiddeti Yönetmek ve En Aza İndirmek İçin Alınabilecek Önlemler

Şiddetle savaşım, bireysel, toplumsal ve kurumsal düzeyde bütünsel (*entegre*) yaklaşımlar gerektirir:

Bireysel Düzey

- **Eğitim ve Farkındalık:** Çocuklara ve yetişkinlere duygudaşlık (*empati*), duygusal denetim (*dürtü denetimi*) ve **çatışma çözme** becerileri kazandırılmalı.
- **Psikolojik Destek:** Şiddet mağdurlarına kolay erişilebilir psikolojik destek sunulmalı.

Toplumsal Düzey

- **Toplumsal Eşitsizliklerle Savaşım:** Toplumsal Cinsiyet (*Gender*) eşitliği sağlanmalı, **yoksulluk azaltılmalı, giderilmeli.**
- **Farkındalık Kampanyaları:** Medya aracılığıyla şiddet karşıtı iletiler yaygınlaştırılmalı.
- **Sivil Toplum Katılımı:** Sivil toplum kuruluşlarının şiddetle savaşmada rolü artırılmalı.

Kurumsal ve Hukuksal Düzey

- **Etkili Hukuksal Düzenlemeler:** Şiddet eylemcilerine (*faillerine*) yönelik caydırıcı yaptırımlar (*cezalar vb.*) uygulanmalı.
- **Şiddet İzleme ve Önleme Merkezleri:** **ŞÖNİM**'lerin sayısı artırılmalı ve etkinliği denetlenmeli.
- **Beyaz Kod Sisteminin Güçlendirilmesi:** Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olgularına anında müdahale edilebilmeli.

Küresel Düzey

- **Uluslararası İş Birlikleri:** DSÖ, UNICEF gibi kuruluşlar aracılığıyla uluslararası tasarımlar (*projeler*) desteklenmeli.
- **Veri Toplama ve Çözümleme (Analiz) :** Şiddet olaylarının izlenmesi ve doğru politikalar için veri toplanmalı.

=====

Beyaz Kod, Türkiye'de sağlık çalışanlarının şiddete uğradığında veya tehdit edildiğinde kullanabileceği bir acil durum bildirim sistemidir. Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilmiş bu uygulama, sağlık çalışanlarının can güvenliğini sağlamak, olayları kayıt altına almak ve hukuksal süreci başlatmak amacıyla oluşturulmuştur.

Beyaz Kod Nasıl İstenir ve İşler?

1. Beyaz Kod İstemesi (Bildirim Süreci):

- Şiddet olayının gerçekleşmesi durumunda sağlık çalışanı **1111** numaralı **Beyaz Kod Hattını** arayarak olayı bildirebilir.
- Ayrıca, sağlık kurumunun bilgi yönetim sistemi üzerinden **Beyaz Kod Yazılımı** kullanılarak çevrimiçi (*online*) başvuru yapılabilir.
- Olay derhal kurumun güvenlik birimine veya yöneticilerine de sözlü olarak iletilebilir.

2. Sürecin İşleyişi:

1. Olayın Bildirilmesi:

- Sağlık çalışanı şiddet veya tehdit durumunu 1111 numarasını arayarak veya bilgisayar yazılımı üzerinden yazılı olarak bildirir.
- Olayın ayrıntıları ve gerçekleştiği yer kayıt altına alınır.

2. Güvenlik ve Hukuksal Sürecin Başlatılması:

- Olay derhal kurumun güvenlik birimine aktarılır ve gerekirse kolluk güçleri (polis / jandarma) çağrılır.
- Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olay hakkında bilgilendirilir.

3. Adli Süreç:

- Beyaz Kod olayı hakkında tutanak düzenlenir.
- Sağlık Bakanlığı Hukuk Müşavirliği, mağdur çalışan adına gerekli hukuksal süreci başlatır.
- Gerekirse şiddet uygulayan kişi hakkında ceza işlemi yapılır.

4. Psikolojik Destek ve İzleme :

- Şiddete uğrayan sağlık çalışanına psikolojik destek sunulur.
- Olay sonrasında çalışanın korunması ve işini güvenli biçimde sürdürebilmesi için gerekli önlemler alınır.

Beyaz Kod Sisteminin Avantajları

- **Anında Müdahale:** Güvenlik görevlileri ve kolluk güçleri olay yerine hızlıca yönlendirilir.
- **Hukuksal Destek:** Sağlık çalışanı, şiddet olayında hukuksal işlemlerle yalnız bırakılmaz; Bakanlık tarafından desteklenir.
- **Kayıt Altına Alma:** Şiddet olayları kayıt altına alınarak istatistiksel irdeleme (*analiz*) yapılır ve kanıta dayalı politikalar geliştirilir.
- **Psikolojik Destek:** Şiddet mağdurlarına psiko-sosyal destek sağlanır.

Beyaz Kod Uygulaması Hangi Durumlarda Kullanılır?

- Fiziksel şiddet (darp, yaralama vb.).

- Sözlü tehdit ve hakaret.
- Psikolojik taciz veya bezdiri (*mobbing*).
- Araç-gereçlere veya tıbbi donanıma zarar verme.
- Sağlık çalışanlarının işlerini yapmasını engelleyecek herhangi bir zorbalık.

Sonuç

Beyaz Kod, sağlık çalışanlarının güvenliğini sağlamaya yönelik etkili bir düzenektir. Ancak sistemin etkin çalışabilmesi için, çalışanların farkındalığının artırılması, olaylara hızlı müdahale edilmesi ve hukuksal sürecin titizlikle yürütülmesi gereklidir. Sağlık çalışanları şiddet mağduru olduklarında bu sistemi çekinmeden kullanmalıdır.

=====

Hak Yoksunluğu ve Öbür Ceza Yaptırımları

1. ABD

- Kimi eyaletlerde sağlık çalışanlarına saldırı ağırlaştırılmış suç olarak kabul edilir.
  - Örneğin **Texas** ve **Florida** gibi eyaletlerde, sağlık çalışanlarına yönelik fiziksel saldırılar nedeniyle suçlu bulunan kişilere ek **hapis cezası** verilmesinin yanı sıra, *belirli sosyal haklardan yoksun bırakılma* (örneğin, belirli lisanslara sahip olamama) yaptırımları uygulanır.
- **Medicaid ve Medicare'den Alıkoyma:** Federal düzenlemeler kapsamında, sağlık çalışanlarına saldırıda bulunan kişilerin sağlık sigortası kapsamında *aldıkları hizmetlere erişimi kısıtlanabilir*.

2. İtalya

Sağlık Hizmetlerinden Yararlanma Kısıtlamaları:

- 2020 yılında yürürlüğe giren düzenlemelerle, sağlık çalışanlarına yönelik şiddet uygulayan kişilere **kamu hastanelerinde öncelikli hizmet alma hakları** kısıtlanabilir.
- Saldırıya karışan bireyler, devlet destekli sağlık hizmetlerinden geçici olarak alıkonabilir veya belirli sağaltım (*tedavi*) hizmetlerine erişimleri sınırlandırılabilir.

3. Avustralya

Hapis Cezası ve Kamu Hizmetinden Yararlanma Yoksunluğu:

- **Queensland Eyaleti:** Sağlık çalışanlarına yönelik saldırılar "**ciddi suçlar**" kategorisine alınmıştır. Eylemciler (Failler), 14 yıla dek hapis cezasına çarptırılabilir ve belirli toplumsal (*sosyal*) yardımlardan (örn. **kamu konut hakkı**) yoksun bırakılabilir.
- **Victoria Eyaleti:** Sağlık çalışanlarına saldırıda bulunanlar için, kamu fonlarından desteklenen rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerinden yoksun bırakma gibi cezalar uygulanmaktadır.

4. Almanya

Hapis ve Sosyal Hak Yitimi :

- Almanya'da sağlık çalışanlarına yönelik şiddet, ceza yasası kapsamında suçtur. StGB (Ceza Yasası) m.113. uyarınca **kamu görevlisine karşı yapılan saldırı** gibi değerlendirilir.
  - Faillere para cezası ve **hapis cezaları** verilir.
  - Sağlık çalışanlarına yönelik saldırılarda bulunan kişiler, kamu tarafından desteklenen sosyal haklardan (örn. **işsizlik yardımları** veya devlet destekli kurslara katılım) geçici olarak alıkonabilir.

5. Hindistan

**Hapis ve Tazminat Zorunluluğu

=====

Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) Sağlıkta Şiddete Yaklaşımı ve Önerileri

Türk Tabipleri Birliği (TTB), sağlıkta şiddet konusunu **bir halk sağlığı sorunu** olarak ele almakta ve çözüm için kapsamlı yaklaşımlar önermektedir. TTB'nin bu konudaki yaklaşımı, sağlık çalışanlarının güvenliğinin sağlanması, şiddetin önlenmesi ve eylemcilerin (*faillerin*) caydırıcı biçimde cezalandırılması üzerine odaklanmıştır.

TTB'nin Sağlıkta Şiddet Konusundaki Yaklaşımı

1. Şiddeti Halk Sağlığı Sorunu Olarak Ele Alma:

- Sağlıkta şiddeti, yalnızca bireysel bir sorun değil, toplumsal bir kriz ve **halk sağlığı sorunu** olarak görmektedir.
- TTB, **sağlık hizmetlerinin ticarileşmesi**, sağlık çalışanlarının iş yükünün artması ve **hasta memnuniyeti** odaklı politikaların **şiddeti artırdığına** dikkat çekmektedir.

2. Hukuksal ve Yasal Düzenlemelere Vurgu:

- Sağlıkta şiddetin **cezasızlıkla sonuçlanmaması** için **caydırıcı** yasal düzenlemelerin gerektiğini savunmaktadır.
- Şiddet eylemcilerine yönelik **tutuklama ve hapis** cezasının etkin uygulanması gerektiğini belirtmektedir.

3. Çalışan Güvenliğinin Sağlanması:

- Sağlık kurumlarında güvenlik önlemlerinin artırılması.
- Şiddet olaylarına karşı çalışanların desteklenmesi için **Beyaz Kod** sisteminin daha etkin kullanılmasını önermektedir.

4. Koruyucu Önlemlerin Artırılması:

- Sağlıkta şiddet olaylarının önlenmesi için hastanelerde ve 1. Basamak sağlık hizmetlerinde **risk analizi** yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.
- Şiddet mağduru çalışanlar için **psikolojik destek ve hukuksal yardım** sağlanması.

TTB'nin Önerileri

1. Sağlıkta Şiddet Yasası Çıkartılması

- TTB, sağlık çalışanlarını koruyacak **özel bir "Sağlıkta Şiddet Yasası"** çıkartılmasını istemektedir.
- Bu yasa kapsamında:
  - Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet, **kamu görevlilerine yönelik saldırılar** gibi değerlendirilmelidir.
  - Şiddet eylemcileri için **tutuklama ve caydırıcı cezalar** öngörülmalıdır.

2. Ceza Yaptırımlarının Artırılması

- Şiddet suçlarına verilen **cezaların ertelenmemesi** gerektiğini savunmaktadır.
- Şiddet olaylarının **hızla sonuçlandırılması** ve sağlık çalışanlarının hukuksal süreçte korunması istenmektedir.

3. Koruyucu ve Güvenlik Önlemleri

- Sağlık kurumlarında güvenlik kameralarının artırılması ve şiddet olaylarına **anında müdahale** edecek güvenlik birimlerinin oluşturulması.
- **Riskli bölgelerde polis desteği sağlanması.**

4. Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi

- TTB, sağlık çalışanlarının **ağır iş yükünün şiddet riskini artırdığına** dikkat çekmektedir. Bu nedenle:
  - Çalışma süresinin insancıl boyutlara çekilmesi.
  - Çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesi.

5. Toplumsal Farkındalık Kampanyaları

- Sağlıkta şiddetin önlenmesi için **toplumun bilinçlendirilmesine** yönelik kampanyalar düzenlenmesi önerilmektedir.
- **Sağlık çalışanlarına saygıyı** teşvik eden medya kampanyalarının önemi vurgulanmaktadır.

6. Verilerin Toplanması ve İzleme

- Sağlıkta şiddet olaylarının düzenli olarak raporlanması ve analiz edilmesi gerekmektedir.
- Bu veriler, **politika oluşturma** ve engelleyici önlemler geliştirme süreçlerinde kullanılmalıdır.

7. Çok Paydaşlı İşbirliği

- TTB, sağlıkta şiddeti önlemek için Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, sivil toplum kuruluşları ve medya kuruluşları arasında etkin işbirliği yapılmasını önermektedir.

Sonuç

Türk Tabipleri Birliği, sağlık çalışanlarının **fiziksel ve psikolojik olarak güvenli** bir çalışma

ortamında bulunmasını sağlamak için yasal, kurumsal ve toplumsal düzeyde geniş çaplı önlemlerin alınmasını savunmaktadır. TTB'nin bu kapsamlı önerileri, şiddetin önlenmesi ve sağlık hizmetlerinin daha güvenli kılınması için önemli bir yol haritası sunmaktadır.

Genel önlemler

- Aile içinden başlanarak demokratik, hoşgörülü, uzlaşmacı roller..
- Dayağın, sözel şiddetin gündemden çıkarılması
- Çocuğa hakları olan ve korunması gereken bir kişilik olarak bakılması
- Örgün – yaygın eğitimle sürekli olarak insanlara değerler – erdem kazandırılması
- Politik şiddet... politikacıların sorumlulukları
- YoksullaşTIRma.. ekonomik şiddet, SÖMÜRÜ yaşamdan dışlanmalı!
- **Laik hukuk** – seküler yaşam ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı SOSYALLEŞME!
- Töre/gelenek/örf/adet... gerekçelerinin dışlanması
(*Namus belasına gardaş, döktüğümüz kan bizim... Cem Karaca!*)
- Filmler, yazın (*edebiyat*) ve sanat ürünleri..
- Kolluğun eğitimi, düzeni ve şiddeti dışlayan yetkileri yersiz ters kelepçe, götürürken başını zorla bastırma, yüzüne biber gazı sıkma vb.)

SEVGİ DİLİ..

İnsan değerli..

Temel iletişim becerilerinin edinilmesi

Genlerle gelen şiddet eğiliminin sosyalleşme ile sönmümlendirilmesi

İNSAN HAKLARINA DAYALI DEMOKRATİK-LAİK-SOSYAL HUKUK DEVLETİ..

Mahatma Gandhi : "Şiddet, geçici olarak iyi sonuçlar verse bile, kalıcı zararlar bırakır."

Martin Luther King Jr. : "Şiddet, yalnızca daha çok şiddet doğurur. Nefret nefreti büyütür ve sertlik, kalpleri daha da sertleştirir."

ATATÜRK : **BARİŞ**.. Yurtta barış, dünyada barış..

Emperyalizmin vahşetine son : Rwanda kırımını, Tutu ve Hutsilerin iç savaşının kışkırtılması ve silahlandırılması..

İNSANI İNSANLAŞTIRAN BİR FELSEFE EĞİTİMİ.. Dayanışmacı bir toplumsal düzen...

Etik değerler kazandırma.. "PRIMUM NON NOCERE!": Önce zarar verme!

Zoom oturumunu izlemek için lütfen tıklayınız.. (yaklaşık 2 saat)

<https://youtu.be/--LYebv Bnq?si= LCq1UIWFLRyv6Uu>

Sevgi ve saygı ile. 13 Ocak 2025, Ankara

Prof. Dr. Ahmet SALTİK MD, BSc, LLM

Atılım Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı (Toplum Hekimliği) Uzmanı

Hekim, Hukukçu-Sağlık Hukuku Uzmanı, Mülkiyeli

www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com facebook.com/profsaltik X: @profsaltik

https://www.instagram.com/ahmet_salti